

Prof. dr. **Eufemia Doina Cloțan** a absolvit Facultatea de Pediatrie, IMF Cluj, în anul 1966, ca șefă de promoție. Din anul 1966 până în anul 2008, când s-a pensionat, a activat la Clinica Pediatrie I Cluj, ca medic primar pediatru și medic primar hematolog, toată viața dedicându-și-o activității didactice, științifice și asistenței copilului bolnav.

EUFEMIA DOINA CLOȚAN

**EXPRESII, PROVERBE
ȘI CUVINTE ÎNȚELEPTE
de ieri și de azi, explicate și
comentate**

LIMES
2021

CUPRINS

CUVÂNT ÎNAINTE	9
Cap. I. EXPRESII.....	15
Cap. II. PROVERBE	97
Cap III. CUVINTE ÎNȚELEPTE	244
BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ	300

Sper ca această culegere sumară de proverbe și expresii să fie utilă copiilor, mai ales acelor care trăiesc în alte țări și care învață limba română.

Prezentarea și înșiruirea acestora s-a făcut liber, fără o grupare tematică, sau după litera inițială a cuvântului cheie, sau în ordine alfabetică, cum sunt scrise, de obicei, aceste culegeri. Am considerat că această formulă aleasă, de punere în pagină, oferă mai multă varietate. După enunțarea proverbului sau a expresiei, am explicat sensul unor cuvinte mai puțin utilizate în mod curent, pe care le-am păstrat pentru autenticitate. Am explicat apoi sensul acestora sau a mesajului pe care îl transmit.

Sunt conștientă de limitele acestei culegeri, atât ca volum, cât și ca interpretare, dar am speranța că, poate, pentru unii cititori, va fi o experiență interesantă de cunoaștere și de înțelepciune.

Va doresc lectură plăcută.

Autoarea

Cap. I. EXPRESII

1. Din an în Paște.

Eveniment care se petrece foarte rar.

2. La paștele cailor.

Niciodată.

3. De florile mărunții.

A face ceva lipsit de importanță.

4. Pagubă-n ciuperci.

Pierdere minoră.

5. Ca un cal breaz.

Om mândru, îngâmfat.

6. La spartul târgului.

La sfârșitul unui eveniment.

7. A umbla cu cioara vopsită.

A spune neadevăruri.

8. A ciuli urechile.

A ciuli (despre oameni) – a asculta cu atenție încordată.

A fi atent.

9. I-a sunat ceasul.

A ajuns la sfârșitul vieții.

10. Furtună într-un pahar cu apă.

Agitație mare, pentru ceva minor.

11. Zgârie brânză.

Zgârcit.

12. A te face că plouă.

A nu lua în seamă ce ți se spune.

13. A nimerit ca orbul Brăila.

Din întâmplare.

14. A se muta de pe un picior pe altul.

Un om nehotărât.

15. A bate câmpii.

Expunere dezlănătă, în care autorul se pierde în amănunte ne semnificative, fără legătură cu subiectul.

16. Dus de val.

A te lăsa în voia sorții, fără a te opune.

17. A împuia capul (cuiva).

A împuia – a ameți pe cineva, cu vorbăria.

A vorbi mult, obositor și insistent, nu întotdeauna la subiect.

18. Nu a făcut mulți purici.

Un om care își schimbă frecvent locul de muncă.

19. Mâncând pământul (a fugi).

A alerga în mare viteză.

20. A dat ortul popii.

În vechime, ortul era o monedă mica, valorând a patra parte dintr-un leu, monedă care se plătea la înmormântare, preotului.

A murit.

21. Aiurea-n tramvai.

Pe lângă subiect.

22. A ciripit.

Om certat cu legea, care a informat autoritățile despre o infracțiune a unui grup din care și el făcea parte.

23. Fudul de-o ureche.

Fudul – mândru, arogant, încrezut.

Sensul aici ar fi că nu ascultă ce i se spune. Surd.

24. Țara lui Papură vodă.

Țara nimănu.

Papură – planta acvatică, cu tulpină înaltă neramificată, frunze ascuțite, lungi, înguste, care crește în locuri mlăștinoase. Din ea se fac coșuri.

25. Ceva șchiopătează.

Ceva nu este în ordine.

26. A porni cu dreptul /stângul.

A începe ceva, bine / rău.

27. Nu miroase-a bine.

Ceva nu este în ordine.

28. Cu nasul ascuțit.

Persoană cu simț critic exprimat.

29. Strugurii sunt acri.

Se referă la fabula în care vulpea, neputând sa ajungă la strugurii copti, spune ca sunt acri.

Se referă la cineva, care nu poate atinge un obiectiv și îl minimalizează în fața celorlalți.

30. A șters-o englezește.

A pleca repede și pe neobservate.

31. Drac împielit.

Împielit – afurisit, blestemat.

Se spune despre un copil neastâmpărat, obraznic, poznaș.

32. Bătut în cap.

Limitat intelectual.

33. Cap pătrat.

Persoană cu vederi înguste.

34. O picătură de apă într-un ocean.

Fapt minor, nesemnificativ.

35. A întoarce foaia.

A schimba totul în mod radical.

36. Nici cât negru sub unghie.

Foarte mic, foarte puțin, nesemnificativ.

37. A pus-o de mămăligă.

A greșit.

38. Lapsus linque, memoriae, calami. (lat.)

Lapsus – greșeală involuntară făcută în timpul vorbirii, scăpare de memorie (neputința de a-ți aminti un cuvânt, un fapt), greșeală de scriere.

39. A întărcat bălaia.

Întărcare – încetarea alăptării.

Bălaie – cu părul alb (la animale, oaie, vacă).

S-a isprăvit cu posibilitatea de-a profita de slăbiciunea sau munca altora, s-a terminat cu foloasele ușor obținute.

40. A trage cu tunul după vrăbii.

A rezolva o situație simplă cu mijloace exagerat de complicate.

41. A sări peste cal.

A exagera.

42. A căra apă cu ciurul.

Ciur – sită.

A face un lucru zadarnic.

43. Prin ciur și prin dârmon.

Dârmon – sită cu găuri mari.

A examina ceva cu atenție, în amănunt.

44. A vedea ca prin ciur.

A vedea neclar.

45. Să ai loc de bună ziua.

Un om care a fost corect, amabil, muncitor, va fi bine primit de colegi, când se va întoarce la vechiul loc de muncă.

46. Până la genunchiul broaștei.

Ceva mic, neînsemnat.

47. Casă de piatră.

Urarea pentru o căsnicie durabilă

48. Inimă albastră.

Suferință și tristețe mare.

49. A trăi pe picior mare.

A trăi în lux, bogăție.

50. Mi se fâlfâie.

A fâlfâi (despre păsări) – a da din aripi, producând zgomotul caracteristic care însoțește zborul. Nu-mi pasă.

51. Altă mâncare de pește.

Această acțiune este total diferită de cea în discuție.

52. A arunca praf în ochii cuiva.

A ascunde adevărul.

53. A face din țânțar armăsar.

A exagera.

54. A tăia frunze la câini.

A pierde timpul.

55. Lupul păstor la oi.

Situația în care conducătorul este persoana cea mai nepotrivită, periculoasă.

56. Oaia neagră a familiei.

Membru al familiei care face discordanță cu celelalte rude, în sens negativ.

57. A ars ca o lumânare.

S-a consumat, s-a stins din viață repede.

58. A căuta necazul cu lumânarea.

A intra în situații neplăcute cu bună știință.

59. A compara mere cu pere.

A face o comparație incorectă.

60. A bate toba.

A divulga un secret în gura mare.

61. Bogat ca praful de pe tobă.

Foarte sărac.

62. A deschide ușa cu piciorul.

Persoană care are brațele încărcate cu daruri, plocoane.

Plocon – dar, cadou făcut pentru un serviciu, o favoare.

63. A văzut stele verzi.

A amețit.

64. A umbla ca banul cel rău.

A rătăci în multe locuri, fără rost.

65. A pleca cu coada-ntre picioare.

A pleca rușinat. A ieși rușinat dintr-o situație.

66. Verde la față.

Foarte supărat.

67. Om cu două fețe.

Necinstit.

68. A se purta cu mănuși (cu cineva).

A menaja, a proteja.

69. L-a scos din rahat.

L-a ajutat să rezolve o situație foarte dificilă.

70. A băgat capul în nisip ca struțul.

A fugit de responsabilitate.

71. Deștept ca o oaie.

Prost.

72. A aduna bani albi pentru zile negre.

A fi prevăzător.

73. Nu-i dracu' așa de negru.

Situația nu-i foarte gravă.

74. Nu-s toate roz.

Nu este totul favorabil.

75. Fericit ca viermele la rădăcina hreanului.

Om limitat, cu pretenții modeste.

76. Are balta pește.

Sunt multe posibilități.

77. Înnoată ca peștele în apă.

Este foarte descurcăreț.

78. A descoperit gaura la covrig.

A te mândri cu realizări ridicole.